

Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет

Научни скуп

КУЛТУРНИ ПРОСТОР СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Књига сажетака и Програм скупа

Уредници

Доц. др Милан Громовић, научни сарадник

Проф. др Саша Шмуља

Нови Сад

2. јун 2026. године

*Објављивање ове публикације и организацију Међународног научног скупа
Културни простор српске књижевности финансирао је Покрајински
секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност
Аутономне покрајине Војводине на основу јавног позива сарадње са
Републиком Српском*

Издавач

Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
www.ff.uns.ac.rs

За издавача

Проф. др Миливој Алановић, декан

Уредници

Доц. др Милан Громовић, научни сарадник
Проф. др Саша Шмуља

Техничко уређење сажетака

Организациони одбор

Лектура и коректура

Др Маја Стокин

ИСБН

978-86-6065-978-3

УРЛ

<https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2026/978-86-6065-978-3>

Пројекат

Међународни научни скуп *Културни простор српске књижевности* организује се у сарадњи Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду са Филолошким факултетом Универзитета у Бањој Луци у оквиру пројекта *Културни простор српске књижевности – књижевноисторијски и књижевнотеоријски контекст*.

Пројекат финансира Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност Аутономне покрајине Војводине, на основу позива за пројекте сарадње са Републиком Српском – *Позив заједничких истраживачких пројеката научноистраживачких организација чији је оснивач АП Војводина у сарадњи са научноистраживачким организацијама Републике Српске у 2025. години*.

Пројекат се реализује у складу са *Протоколом о научној сарадњи* Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду са Филолошким факултетом Универзитета у Бањој Луци бр. 02-200/1, од 15. марта 2022. године. Потписници Протокола су: Проф. др Ивана Живанчевић Секеруш, проф. др Исидора Бјелаковић и проф. др Биљана Бабић.

Руководилац пројекта: доц. др
Милан Громовић, научни сарадник.

Број пројекта:

004337017 2025 09418 003 000 000 001 04 002, од 8. 12. 2025. године.

Организациони одбор

Проф. др Миливој Алановић, декан

Проф. др Горана Раичевић, дописни члан САНУ, ФФУНС

Проф. др Саша Шмуља, Филолошки факултет, Бања Лука

Проф. др Зорица Хаџић Радовић, ФФУНС

Проф. др Радослав Ераковић, ФФУНС

Проф. др Ранко Поповић, академик, Филолошки факултет, Бања Лука

Проф. др Нина Говедар, Филолошки факултет, Бања Лука

Доц. др Андреја Марић, Филолошки факултет, Бања Лука

Мср Невен Миљатовић, докторанд, Филолошки факултет, Бања Лука

Татјана Јовичић, студент мастер студија, ФФУНС

Доц. др Милан Громовић, научни сарадник, ФФУНС, ДУНП

Програмски одбор

Проф. др Миливој Алановић, декан

Проф. др Горана Раичевић, редовни професор, доп. члан САНУ, ФФУНС

Проф. др Зорица Хаџић Радовић, ФФУНС

Проф. др Радослав Ераковић, ФФУНС

Проф. др Слободанка Владив Гловер, Монаш универзитет, Аустралија

Проф. др Нада Петковић, Универзитет у Чикагу, САД

Проф. др Саша Шмуља, Филолошки факултет, Бања Лука

Проф. др Ранко Поповић, академик, Филолошки факултет, Бања Лука

Проф. др Нина Говедар, Филолошки факултет, Бања Лука

Доц. др Андреја Марић, Филолошки факултет, Бања Лука

Доц. др Милан Громовић, научни сарадник, ФФУНС, ДУНП

Научни скуп
КУЛТУРНИ ПРОСТОР СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ
Програм скупа

Понедељак 1. јун

Долазак учесника и смештај у хотел.

Уторак 2. јун

Регистрација учесника, главни хол, приземље (9⁰⁰–10⁰⁰)

Отварање скупа, Поздравна реч (10⁰⁰–10³⁰), Свечана сала, 114, први спрат

Проф. др Миљивој Алановић, декан

Проф. др Горана Раичевић, дописни члан САНУ

Проф. др Ранко Поповић, академик АНУРС

Доц. др Милан Громовић, научни сарадник, руководиоцац пројекта

1. сесија (10³⁰–12⁰⁰)

Горана С. Раичевић

РОМАН КАО СЛИКА ДОБА: ДВА ПРИМЕРА ИЗ МЕЂУРАТНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Ранко В. Поповић

КУЛТУРОЛОШКИ КОНТЕКСТ ШАНТИЋЕВОГ ПЈЕСНИШТВА

Зорица П. Хаџић Радовић

ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ И МОСТАРСКА ЗОРА

Саша Д. Шмуља

СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР У ДЈЕЛУ СВЕТИСЛАВА МАНДИЋА

Радослав Љ. Ераковић

ПОРТРЕТ (СЛАВЕНО)СРПСКОГ ПОЛИХИСТОРА У МЛАДАЛАЧКОМ
„ЖАЛОСПЕВУ” СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА

Андреја Марић

КУЛТУРА И КЊИЖЕВНОСТ КАО ТЕМЕЉ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА У
КЊИЖЕВНОКРИТИЧКОЈ МИСЛИ НИКОЛЕ КОЉЕВИЋА

Пауза за кафу (12⁰⁰–12³⁰), Кантина „Филозоф”, приземље

2. сесија (12³⁰–14¹⁵)

Дарка С. Хербез

ОД КУЛТУРЕ ДО ИНТЕРКУЛТУРЕ: СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР И
ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА У НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ
ЈЕЗИКА У ИНОСТРАНОМ ОКРУЖЕЊУ

Нина З. Говедар

ПАМЋЕЊЕ И ИДЕНТИТЕТ У РОМАНУ *ЦРВЕНИ КРОВОВИ НЕДЕ*
БЈЕЛАНОВИЋ

Невен М. Миљатовић

ГРАД У РАТУ У САВРЕМЕНОЈ КЊИЖЕВНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Милан Б. Громовић

ХИЛАНДАР – ЈЕДНО КЊИЖЕВНО СРЕДИШТЕ СРПСКОГ ПЕСНИШТВА 20.
ВЕКА

Слађана М. Миленковић

СРЕМ КАО ЛИТЕРАРНИ И СИМБОЛИЧКИ ПРОСТОР
У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОЈ ТРАДИЦИЈИ

Татјана А. Јовичић

СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР У РАНОЈ ПОЕЗИЈИ МИОДРАГА ПАВЛОВИЋА

Милан Б. Радоичић

СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР КАО НАРАТИВНО-
ПОЕТИЧКО УПОРИШТЕ РОМАНЕСКНЕ ПРОЗЕ СЛОБОДАНА СЕЛЕНИЋА

Дискусија и затварање скупа

Кетеринг за учеснике скупа, Кантина „Филозоф”, приземље, (14³⁰–16⁰⁰)

Посета Матици српској (16³⁰–17³⁰)

Среда 3. јун

Одјава из хотела и одлазак учесника.

Напомена:

Излагања реферата трају 15 минута

Горана С. Раичевић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
goranaraicevic@ff.uns.ac.rs

РОМАН КАО СЛИКА ДОБА: ДВА ПРИМЕРА ИЗ МЕЂУРАТНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Рад је део ширег истраживања усредсређеног на слику грађанског друштва у српском роману 20. века. Овога пута предмет анализе биће романи Стевана Јаковљевића *Смена генерација* (1940) и *Грех њене маме* Милице Јаковљевић (Мир Јам). Полазећи од тезе Нортропа Фраја по којој дела популарне књижевности садрже највише „архетипског садржаја” (овде схваћеног као супстрат националног менталитета који се испољава у специфичном хронотопу међуратног Београда), упоредићемо романескне слике доба са релевантним налазима социјалистичке и постсоцијалистичке историографије. Пажњу ћемо посветити и очевидној разлици између „мушког” и „женског” доживљаја стварности који ће, у великој мери, обележити и личне судбине брата и сестре, чија су дела доживела бројна издања, али која су, истовремено, привукла занемариву пажњу научне и књижевне критике.

Кључне речи: слика света у историји и књижевности, Београд између два рата, Милица Јаковљевић Мир Јам (1887–1952), Стеван Јаковљевић (1890–1962)

Ранко В. Поповић

Универзитет у Бањој Луци

Филолошки факултет

zalom@blic.net

КУЛТУРОЛОШКИ КОНТЕКСТ ШАНТИЋЕВОГ ПЈЕСНИШТВА

Рођен у Мостару 1868, са првом пјесмом објављеном непуну годину након Мореасовог *Манифеста симболизма*, савременик Змајев и Јована Илића, Алекса Шантић одживио је једно бурно раздобље чије су га мијене дотицале крајње неуједначено и формирале у замршеном, често контрадикторном сплету утицаја. Историјски услови наметнули су му књижевно стасавање изван главног тока српске поезије, у оквиру једне регионалне традиције у којој он представља другу књижевну генерацију, директног баштиника манастирске писмености и просвјетитељског рада Вукових настављача, летописаца Херцеговине, Јоаникија Памучине, Прокопија Чокорила и Серафима Перовића. Под околностима сталне борбе за националну афирмацију, вјерску и просвјетну аутономију, коју српски народ у Босни и Херцеговини води под аустроугарском окупацијом, Шантић неминовно израста у тип културног и јавног посленика чији је књижевни рад у служби виших националних интереса. Историјске околности наметнуле су и специфичне културне прилике чији је утицај на пјесниково стваралаштво био неизбјежан, што Шантићева поезија показује у разноликим појединостима.

Кључне ријечи: Алекса Шантић, поезија, романтизам, историјске прилике, кутуролошки контекст, лирски препјев

Зорица П. Хацић Радовић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
zorica_hadzic@ff.uns.ac.rs

ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ И МОСТАРСКА *ЗОРА*

Уредници мостарске *Зоре* (1896–1901) су неке од својих првих прилога штампали у сомборском *Голубу* и *Невену* Јована Јовановића Змаја. Када су 1896. године у Мостару покренули свој лист за забаву, поуку и књижевност Змај им је сарадњу узвратио. Тако је Змај постао један од најчувенијих књижевника-сарадника мостарског листа. Као сарадник јављао се у *Зори* стиховима и преводима, штампајући их како под својим именом тако и под познатим псеудонимом „Аливерић Тузлак”. У раду ће се поред анализе Змајеве сарадње у *Зори*, анализирати и сви помени Змаја и његовог дела у овом мостарском листу. Посебна пажња биће посвећена „Змајевом броју *Зоре*”, тематском броју посвећеном нашем великом романтичару који представља допринос мостарског књижевног круга „одушевљеној прослави” пола века књижевног рада овог „свештеника слоге и љубави братске”.

Кључне речи: Јован Јовановић Змај (1833–1904), *Зора*, периодика, поезија, критика, јубилеј, споменица

Саша Д. Шмуља
Универзитет у Бањој Луци
Филолошки факултет
sasa.smulja@flf.unibl.org

СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР У ДЈЕЛУ СВЕТИСЛАВА МАНДИЋА

Имајући у виду досадашња настојања да се појам и концепција српског културног простора научно дефинишу и (ре)афирмишу као и из ових настојања проистекле рецентне науче публикације у којима се истичу незаобилазан значај и улога српске књижевности и језика (*Српски духовни простор*, Бања Лука–Српско Сарајево, 1999; *Српски културни простор: устројство, проблеми, вредности*; Нови Сад, 2020), у овом раду разматраћемо значај и улогу књижевног и умјетничког дјела Светислава Мандића (2019–2021), како у синхронијском тако и у дијахронијском поимању српског културног простора. Књижевно стваралаштво као и сам живот Светислава Мандића одраз су духовног јединства и јединственог идентитета, индивидуалног и колективног памћења чији су најснажнији мнемотопи Мостар и Београд, чији духовни мостови, метафорички речено, повезују Неретву и Дунав, али и бројне друге просторне/ географске координате и споменике културног памћења. Светислав Мандић је био врстан копииста, заслужан за копирање неколико десетина фресака из Милешеве, Сопоћана, Градца, Ариља, Дечана и Рамаће. Објавио је збирке поезије *Двојица* (са Велимиром Ковачевићем, Мостар, 1940), *Кад млидијах живети* (Београд, 1952) и *Милосно доба* (Београд, 1960) као и књиге у којима се са различитих аспеката бавио српским средњовјековљем: *Древник. Записи конзерватора* (1975), *Чрте и резе. Фрагменти старог именика* (1981), *Розета на Ресави. Плетеније словеса о Раваници и Манасији* (1986), *Велика господа све српске земље и други просопографски прилози* (1986), *Царски чин Стефана Немање*.

Чињенице и претпоставке о српском средњовековљу (1990). Корпус дјела Светислава Мандића, како пјесничких и умјетничких тако и научностручних, одраз је његовог дугогодишњег занимања за дијахронијске аспекте српског културног простора и памћења. Имајући у виду индивидуалне, управо евокативне аспекте његовог стваралаштва, о чему смо говорили у неким од претходних радова, у овом раду српски културни простор у Мандићевом дјелу разматраћемо са теоријско-методолошког становишта студија сјећања/памћења.

Кључне ријечи: Светислав Мандић, српски културни простор, српски духовни простор, индивидуално памћење, колективно памћење, простор сјећања

Радослав Љ. Ераковић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
rasha@ff.uns.ac.rs

ПОРТРЕТ (СЛАВЕНО)СРПСКОГ ПОЛИХИСТОРА У МЛАДАЛАЧКОМ „ЖАЛОСПЕВУ” СВЕТОЗОРА МИЛЕТИЋА

У овом раду биће анализиран „жалоспев” Светозара Милетића (1826–1901), који је настао непосредно након смрти његовог гимназијског професора Константина Маринковића (1784–1844), венцловићевски неуморног свештеника, проповедника, песника и преводиоца. Дугогодишња херменеутичарска сучељавања са стваралаштвом интелектуално свестраног Константина Маринковића, подстакла су нас да (пре)испитамо књижевноисторијску релевантност Милетићевог почетнички претенциозног епицедија, чија тематско-мотивска структура – према нашем дубоком уверењу – представља поуздан индикатор епистемолошке релевантности лотмановске теорије о тексту као кондензатору културног памћења. Дијахронијска и синхронијска анализа деветнаестовековних песничких остварења, књижевнопублицистичких „маргиналија” и биобиблиографских прилога, омогућиће нам да, на аргументован начин, оценимо Милетићев допринос афирмацији интелектуалне заоставштине (славено)српског полихистора, у историји српске културе и књижевности.

Кључне речи: Светозар Милетић, Константин Маринковић, Слободан Јовановић, српска књижевност 18. и 19. века, културноисторијски контекст, предромантизам, религиозни еп, епицедиј, биографија, смрт

Андреја Ж. Марић
Универзитет у Бањој Луци
Филолошки факултет
andreja.maric@flf.unibl.org

КУЛТУРА И КЊИЖЕВНОСТ КАО ТЕМЕЉ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА У КЊИЖЕВНОКРИТИЧКОЈ МИСЛИ НИКОЛЕ КОЉЕВИЋА

У оквиру ширег истраживања књижевнотеоријске и књижевнокритичке мисли Николе Кољевића, издвојио се његов став о томе да су култура и књижевност темељ националног идентитета. О томе је експлицитно писао у једној од својих посљедњих књига, *Отаџбинске теме* (1995), те ћемо фокус истраживања усмјерити управо на овај наслов, али истражићемо и обликовање оваквог става у његовим претходним књигама и књижевнокритичким текстовима објављиваним у периодици још од шездесетих година двадесетог вијека. Кољевић је био један од оних српских књижевних теоретичара и критичара који је непрестано преиспитивао питање (етичког) смисла и задатка књижевне критике (али и књижевности, па и културе у најширем смислу), налазећи извјесне одговоре у идејама Нове критике, односно у иницијалној идеји о органској вези умјетности и егзистенције, што ће затим надоградити и другим одговарајућим методолошким приступима. За нас ће бити посебно важна његова тумачења о идеалу јединства народног и сопственог бића, што ће, према Кољевићу, бити посебно важно у ратним временима (у каквим и пише назначену књигу), када нарочито долази до изражаја неопходност очувања српског националног идентитета и историјског опстанка, а што је могуће реализовати само уколико постоји свијест о значају културе и књижевности. Начине и могућности остварења таквих идеја истражићемо у оквиру Кољевићевог књижевнокритичког опуса у цјелини.

Кључне ријечи: Никола Кољевић, књижевност, књижевна критика, култура, национални идентитет

Дарка С. Хербез

Пловдивски универзитет „Пајсије Хиландарски”

Филолошки факултет

Катедра за славистику

darka.herbez@yahoo.com

ОД КУЛТУРЕ ДО ИНТЕРКУЛТУРЕ: СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА У НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА У ИНОСТРАНОМ ОКРУЖЕЊУ

Предмет овог рада јесте његовање српског културног простора и стицање интеркултурне компетенције у настави српског као страног језика у иностраном окружењу, односно у настави српског језика на Катедри за славистику Универзитета „Пајсије Хиландарски” у Пловдиву. У савременој глотодидактици усвајање граматичких структура и лексичког фонда нераскидиво је повезано са усвајањем културе циљног језика. Рад истражује начине на које се интеркултурна компетенција развија у настави кроз интеркултурни приступ, имплементацију културолошких садржаја и аутентичних материјала, али и кроз организовање ваннаставних активности као кључних механизма за промовисање српског језика, културе и интеркултурног дијалога. Посебно је истакнута улога изворног говорника који, као носилац матичне културе инкорпориран у страну културу, посједује интеркултурну сензибилност, али и дјелује као културни посредник и чувар културне баштине изван граница матичне државе. Укључивањем елемената *високе културе* и *културе са малим к* у наставу, предавач преузима улогу тумача културе циљног језика, што подстиче развој интеркултурне компетенције као једног од примарних исхода учења српског као страног језика.

Кључне ријечи: култура у настави језика, српски као страни језик, српски културни простор, интеркултурна компетенција

Нина З. Говедар

Универзитет у Бањој Луци

Филолошки факултет

nina.govedar@flf.unibl.org

ПАМЋЕЊЕ И ИДЕНТИТЕТ У РОМАНУ *ЦРВЕНИ КРОВОВИ* НЕДЕ БЈЕЛАНОВИЋ

Роман *Црвени кровови* (2024) Неде Бјелановић тематизује искуство расељења српског становништва с простора Босне и Херцеговине у ратном и постратном периоду, пратећи животни пут јунакиње кроз три културна простора: Сарајево, Вишеград и Београд. Централна теза рада је да се у роману памћење и идентитет конституишу у нераскидивој вези с простором: насловни симбол црвених кровова функционише као унутрашњи топос изгубљеног дома који, иако лишен физичке егзистенције, опстаје као темељ идентитета јунакиње. Аутофикцијски жанр романа анализира се као стратегија превођења индивидуалног свједочанства у колективну димензију културног памћења, при чему женски приповједни глас и матрилинеарно преношење искуства између генерација добијају посебну истраживачку пажњу. Рад показује да структура романа базирана на три града није пука географска одредница, него когнитивна мапа идентитета у којој сваки простор носи засебан меморијски слој. Закључно, у раду се аргуентује да *Црвени кровови* представљају значајан допринос савременој српској прози која тематизује постјугословенски културни простор, доносећи перспективу која је у досадашњој књижевној традицији била недовољно заступљена.

Кључне ријечи: памћење, идентитет, културни простор, расељење, женски приповједни глас, аутофикција, савремена српска проза

Невен М. Миљатовић

Универзитет у Бањој Луци

Филолошки факултет

neven.miljatovic@student.flf.unibl.org

ГРАД У РАТУ У САВРЕМЕНОЈ КЊИЖЕВНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Сагледавајући књижевна дјела новијег датума, која су објављена у Републици Српској и која се тематски везују за њу, уочава се како тема града у рату представља њихов битан сегмент. Град у ратном контексту престаје да буде само пуки географски појам или урбанистичка цјелина, он постаје, према Фукоовом поимању – хетеротопија, мјесто сукоба, мјесто гдје се преплићу предратна меморија и реалност деструкције. Унутар овог књижевног корпуса, стваралаштво Драгана Тепавчевића (1956) заузима специфично и високо мјесто, описујући живот појединца у коме се прелама колективни српски трагични усуд, и чији је животни простор насилно редефинисан. Предмет рада представљају романи *Град за незбринуту дјецу* (2015) и *Зна ли ко енглески* (2018). У поменутих дјелима, Тепавчевић простор града (у овом случају Сарајева) не третира само као кулису за ратна збивања, већ као активног чиниоца духовног немира који кроз сопствену метаморфозу радикално мијења и своје становништво. У оба романа град се сагледава кроз призму егзистенцијалног терета у рату, који истиче немоћ појединца, а потом еволуира до простора ужаса који бива напуштен. Аутор вјешто преплиће девастацију градског духа са унутрашњим сломом идентитета својих јунака, указујући на то да рат у граду никада није само територијални, већ првенствено духовни и културолошки контрапункт. Циљ рада јесте да се кроз компаративну анализу поменутих романа испита на који начин Тепавчевић реafirмише урбани простор у оквиру српске културе, те да утврди како се

унутар његових романа формира особена слика града као трајног топоса ратне трауме деведесетих година прошлог вијека.

Кључне ријечи: Драган Тепавчевић, *Град за незбринуту дјецу*, *Зна ли ко енглески*, рат, простор, град, Сарајево

Милан Б. Громовић

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

Државни универзитет у Новом Пазару

milan.gromovic@ff.uns.ac.rs

ХИЛАНДАР – ЈЕДНО КЊИЖЕВНО СРЕДИШТЕ СРПСКОГ ПЕСНИШТВА 20. ВЕКА

Синтагмом „књижевно средиште” Павле Поповић обележава Хиландар као важну окосну вертикалу српске књижевности, док Милан Кашанин узима Хиландар и Сентаддреју као две упоришне тачке српског културног простора у погледу средњовековља и барока. У раду анализирамо позиционираност Хиландара као темеља културне и духовне баштине у светлу песничке текстуалности у неколико поетичких рукаваца српског песништва 20. века: „Хиландар у обзорју светитеља” – Десанка Максимовић осветљава Хиландар из угла личности светитеља, а Момчило Настасијевић из перспективе песничког субјекта у улози молитвеника; „Хиландар као митски образац невидљивог света” јавља се у поезији послератних модерниста – Васко Попа, Иван В. Лалић, Миодраг Павловић и Милорад Павић; „Хиландар у светлу духовне географије” јавиће се у поезији и списима песника црквених лица – Николај Велимировић, Јустин Поповић, Матеја Матејић и Јеросхимонах Стефан Миљковић, док ће се слика Хиландара као простора дословног и песничког ходочашћа развити у песмама Љубомира Симовића и Матије Бећковића. Сагледавањем песничких слика са мотивом Хиландара и песничког мита о заветној вертикали певања, уочавамо развој односа песника према целини културног простора српске књижевности, као и поетичку тежњу за целином и уцеловљењем културе на нивоу песме и певања.

Кључне речи: Хиландар, културни простор, српско песништво 20. века, песнички мит, песничка слика, књижевно средиште

Слађана М. Миленковић

Академија струковних студија Сирмијум

Сремска Митровица

vs.sladjana.milenkovic@gmail.com

СРЕМ КАО ЛИТЕРАРНИ И СИМБОЛИЧКИ ПРОСТОР У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОЈ ТРАДИЦИЈИ

Срем се у раду сагледава као вишеслојни књижевни појам и трајна књижевна раскрсница унутар српске културе. Полазећи од становишта да књижевност превазилази регионалне поделе и постоји као уметност језика, указује се да Срем, иако географски одређен, функционише као снажан поетски и симболички простор који континуирано инспирише писце. Циљ рада је да издвоји суштинску улогу Срема као трајног извора инспирације и важног чиниоца у обликовању српске књижевности. Рад истиче да су темеље оваквог поимања поставили аутори од раног модерног периода до данас. Бранко Радичевић опева Фрушку гору и Стражилово, Јован Јовановић Змај развија уметничку књижевност за децу, док Милица Стојадиновић Српкиња снажно обележава Врдник и Ириг. Још раније, Доситеј Обрадовић боравком у Хопову и делом *Живот и прикљученија* повезује простор Срема са просветитељским токовима. Посебно место припада Вуку Караџићу и Филипу Вишњићу, чије народне песме је Вук записао у Шишатовцу, чиме Срем постаје једна од кључних тачака очувања усмене традиције. Линија развоја наставља се до савремених аутора, при чему се истиче да Срем као литерарни завичај прихватају и они који ту нису рођени. У делу Милоша Црњанског Срем добија снажну симболичку димензију, као простор идентитета и духовне константе. Поред њега, помињу се и Јован Рајић, Захарија Орфелин, Симеон Пишчевић, Гроздана Олујић, Никола Дреновац и Мирко Петровић, што потврђује континуитет и разноврсност књижевног стваралаштва везаног за Срем.

Кључне речи: Срем, литерарни простор, симболички простор, културни простор, српска књижевност

Татјана А. Јовичић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
aleksandarjovicic131@gmail.com

СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР У РАНОЈ ПОЕЗИЈИ МИОДРАГА ПАВЛОВИЋА

Полазећи од питања културног идентитета, онтолошког статуса и егзистенције уопште, поезија Миодрага Павловића делује као неисцрпно семантичко извориште за разумевање овако постављених смисаоних хоризоната и њиховог значењског продубљивања. У овом раду покушаћемо да проблематизујемо појам српског културног простора у оквиру слојевито конституисаног песничког опуса који нам је завештао Миодраг Павловић. „Поезија је откровење човекове ситуације” стоји у једном Павловићевом есејистичком запису. Ако ову тврдњу доведемо у везу са његовим песничким искуством, одмах бива ближи и садржајнији тај магловити, религијски појам откровења. Поред актуелне и појавне слике света, Павловић је откровење човекове ситуације тражио и у доживљају и тумачењу митских и историјских знамења, која, како је веровао, чувају праслику човекове природе и његову праситуацију. Такво разумевање српског културног простора, у овом раду подразумеваће његово сагледавање као живог и промењивог хоризонта, у којем се идентитет не затиче, већ непрестано изнова конструише и обликује. Фокус рада садржаће се у анализи и тумачењу раних песничких збирки Миодрага Павловића, уз посебну пажњу посвећену мотивима архаичног, митског, традиционалног и сакралног, који у његовим песмама функционишу као носиоци културног идентитета. Закључно, рад ће показати да се српски културни простор у раној поезији Миодрага Павловића не исцрпљује само у корпусу националне тематике, већ се саображава као комплексан и

вишедимензионалан систем значења, у коме се традиција реактуализује кроз савремени песнички израз.

Кључне речи: Миодраг Павловић, културни идентитет, традиција, митско, духовно, српски културни простор, сакрално, поетско откривање

Милан Б. Радоичић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
milanradoicic2816@gmail.com

СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР КАО НАРАТИВНО-ПОЕТИЧКО УПОРИШТЕ РОМАНЕСКНЕ ПРОЗЕ СЛОБОДАНА СЕЛЕНИЋА

Када говоримо о прози – али и целокупном опусу и личности Слободана Селенића данас – више од 90 година од његовог рођења и 30 година од пишчевог одласка – тај опус поуздано можемо мапирати унутар тематско-хронолошког простора који одређују искуства мотивисана Другим светским ратом, с једне, и ратови за југословенско наслеђе, с друге стране. Поред осталог, Селенићеви романи упечатљиво су обележени сусретом српске патријархалне / грађанске културе са различитим Другим, било у оквирима властите заједнице било да је реч о сусрету са другом нацијом (најчешће англофоном). Почев од романа *Мемоари Пере Богаља* (1968) до постхумно објављеног и недовршеног *Малајског лудила* (2003) српски географски и културни простор битан је наративно-поетички чинилац Селенићеве прозе. У раду ћемо настојати да осветлимо наративне поступке којима Селенић сагледава чињеницу да српски национални културни простор обухвата она географска подручја на којима је живео и живи српски народ, унутар разноврсних политичких и идеолошких система. Чињеница је да безмало сви Селенићеви јунаци наједном остају без властитог географског и / или културног и духовног простора, како би се, неретко и у матичној држави, осетили као избеглице. Селенић слика ове процесе као неминовну последицу геополитичких и ратних дезинтеграција, али и као потребу својих јунака да освоје нови културни простор или да изађу из њега. Фокусирајући се на кључне аспекте и чиниоце српског културног простора, покушаћемо да

укажемо на неке од најупечатљивијих фабулативно-сижејних и карактеролошких црта романескног света Слободана Селенића.

Кључне речи: Слободан Селенић, културни простор, географски простор, идентитет, Друго, наратија

САДРЖАЈ

Програм скупа	10
Горана С. Раичевић РОМАН КАО СЛИКА ДОБА: ДВА ПРИМЕРА ИЗ МЕЂУРАТНЕ КЊИЖЕВНОСТИ	12
Ранко В. Поповић КУЛТУРОЛОШКИ КОНТЕКСТ ШАНТИЋЕВОГ ПЈЕСНИШТВА	13
Зорица П. Хацић Радовић ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ И МОСТАРСКА <i>ЗОРА</i>	14
Саша Д. Шмуља СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР У ДЈЕЛУ СВЕТИСЛАВА МАНДИЋА	15
Радослав Љ. Ераковић ПОРТРЕТ (СЛАВЕНО)СРПСКОГ ПОЛИХИСТОРА У МЛАДАЛАЧКОМ „ЖАЛОСПЕВУ” СВЕТОЗОРА МИЛЕТИЋА	17
Андреја Ж. Марић КУЛТУРА И КЊИЖЕВНОСТ КАО ТЕМЕЉ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА У КЊИЖЕВНОКРИТИЧКОЈ МИСЛИ НИКОЛЕ КОЉЕВИЋА	18
Дарка С. Хербез ОД КУЛТУРЕ ДО ИНТЕРКУЛТУРЕ: СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА У НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА У ИНОСТРАНОМ ОКРУЖЕЊУ	19
Нина З. Говедар ПАМЋЕЊЕ И ИДЕНТИТЕТ У РОМАНУ <i>ЦРВЕНИ КРОВОВИ</i> НЕДЕ БЈЕЛАНОВИЋ	20
Невен М. Миљатовић ГРАД У РАТУ У САВРЕМЕНОЈ КЊИЖЕВНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	21

Милан Б. Громовић ХИЛАНДАР – ЈЕДНО КЊИЖЕВНО СРЕДИШТЕ СРПСКОГ ПЕСНИШТВА 20. ВЕКА	23
Слађана М. Миленковић СРЕМ КАО ЛИТЕРАРНИ И СИМБОЛИЧКИ ПРОСТОР У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОЈ ТРАДИЦИЈИ.....	24
Татјана А. Јовичић СРПСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР У РАНОЈ ПОЕЗИЈИ МИОДРАГА ПАВЛОВИЋА	25
Милан Б. Радоичић СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР КАО НАРАТИВНО- ПОЕТИЧКО УПОРИШТЕ РОМАНЕСКНЕ ПРОЗЕ СЛОБОДАНА СЕЛЕНИЋА.....	27

Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Др Зорана Ђинђића 2
21000 Нови Сад
www.ff.uns.ac.rs

Фотографије
Стр. 1. app.clickup.com
Стр. 5. Hercegovina Press
Стр. 31. Милан Грововић

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41.09(048)

НАУЧНИ скуп "Културни простор српске књижевности" (2026 ; Нови Сад)

Књига сажетака и Програм скупа [Електронски извор] / Научни скуп "Културни простор српске књижевности", Нови Сад, 2. јун 2026. год. ; [уредници Милан Грововић, Саша Шмуља]. - Нови Сад : Филозофски факултет, 2026

Начин приступа (URL): <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2026/978-86-6065-978-3>. - Опис заснован на стању на дан 11.5.2026. - Насл. са насловног екрана.

ISBN 978-86-6065-978-3

а) Српска књижевност - Апстракти

COBISS.SR-ID 193441033